

ELVIA AS AVD GJØVIK
Postboks 4100
2307 HAMAR

Saksbehandler, innvalgstelefon
Line Andersen, 61 26 60 71

Pålegg om utarbeidelse av tiltaksplan etter forurensningsloven

Vi viser til miljøteknisk grunnundersøkelse for gnr/bnr 69/731, oversendt til Fylkesmannen i Oppland høsten 2015, etter pålegg om undersøkelse av grunnforurensning datert 15. april 2015. Vi viser videre til varsel om pålegg om å utarbeide tiltaksplan av 4. mars 2022. Statsforvalteren i Innlandet gir nå Elvia AS avd. Gjøvik pålegg om å utarbeide en tiltaksplan for gnr/bnr 69/731. Pålegget kan også etterleves ved å gå sammen med de øvrige som har fått tilsvarende pålegg, om én felles tiltaksplan for en helhetlig opprydding av området, noe som vil være lønnsomt for de involverte partene. Et helhetlig oppryddingstiltak kan også være å foretrekke ut fra en miljømessig vurdering. Pålegget er hjemlet i forurensningsloven § 51.

Frist for innsending av tiltaksplanen er 15. september 2022.

Vi varsler samtidig om at vi vil treffe vedtak om tvangsmulkt dersom pålegget ikke etterleves, jf. forurensningsloven § 73.

Vi viser til miljøteknisk grunnundersøkelse for gnr/bnr 69/731 i Celluloseveien 29 ved tidligere Toten cellulose, datert 29. september 2015 (9). Grunnundersøkelsen er gjennomført av Rambøll på oppdrag av tidligere grunneier, Eidsiva Nett AS. Rapporten ble oversendt til Fylkesmannen i Oppland etter pålegg om slik undersøkelse datert 15. april 2015. På bakgrunn av den oversendte grunnundersøkelsen vil Statsforvalteren i Innlandet (tidligere Fylkesmannen) nå følge opp med pålegg om å utarbeide tiltaksplan for denne eiendommen.

Bakgrunn

Siden 2006 har Rambøll utført flere miljøtekniske undersøkelser på industriområdet til tidligere Toten Cellulose og utarbeidet flere tiltaksplaner. Disse undersøkelsene har avdekket varierende grad av forurensninger i grunnen på flere steder. I 2012 utarbeidet Rambøll en rapport (1) som oppsummerte alle undersøkelsene på området, og Fylkesmannen i Oppland baserte seg i hovedsak på denne i pålegget som ble gitt den 15. april 2015.

I 2015 gjennomførte Rambøll også en miljøteknisk grunnundersøkelse på gnr/bnr 69/662 (8) etter tilsvarende pålegg om ytterligere undersøkelser gitt til grunneier av denne eiendommen (Ven Eiendom AS) av 15. april 2015. I rapportene for både deres eiendom og denne eiendommen har

Rambøll blant annet påpekt at «det vil være mer lønnsomt for de involverte parter å se på muligheten for et helhetlig oppryddingstiltak for alle eiendommene som omfattes av pålegg fra Fylkesmannen» (nå Statsforvalteren). Vi kommer tilbake til dette i det følgende.

I 2020 ga Fylkesmannen i Innlandet Telemark Technologies AS tillatelse til graving og utslipp av rensset sigevann etter forurensningsloven § 11 på en avgrenset del av tidligere Toten cellulose. Formålet med denne tillatelsen var uttesting av ny renseteknologi for forurenset sigevann. Grunneiere har i den forbindelse blitt invitert til informasjonsmøter og fått kopi av forhåndsvarsel og vedtak om tillatelse, henholdsvis brev av 27. mars 2020 og 14. mai 2020. I forbindelse med forsøket ble det gjort nye målinger av PCB og PAH i Hunnselva med bruk av passive prøvetakere september-oktober 2020. Resultatene fra denne og tidligere prøvetaking viser tydelig at Toten cellulose er et kildeområde for utlekking av PCB til Hunnselva, men det er mange variabler som påvirker utlekkingsgraden, slik at det er vanskelig å anslå hvor mye PCB som til enhver tid tilføres elva. Det er ikke gjort noen tilsvarende målinger for dioksin i Hunnselva.

Det har for øvrig skjedd lite i saken. På grunn av manglende oppfølging av pålegg gitt i 2015 fra flere av de øvrige grunneierne på det tidligere industriområdet til Toten Cellulose, varsler vi nå disse også om at vi vil gi nye pålegg om utarbeidelse av tiltaksplaner etter forurensningsloven. Alle vil få samme frist, 15. september 2022, for å sende inn tiltaksplan for egen/egne eiendommer til Statsforvalteren.

Rambøll har som nevnt over, tidligere gjennomført miljøtekniske undersøkelser på eiendommen, og de utarbeidet også tiltaksplaner (2) (3) (4) (5) (6) for området, oppsummert i én rapport fra 2012. Fram til 2012 var det avdekket konsentrasjoner av PAH, pyrene, benzo(a)pyrene og bly i tilstandsklasse 3, samt flere andre miljøgifter i tilstandsklasse 2 på deres eiendom med gnr/bnr 69/731. Det ble også gjort funn av dioksin i en samleprøve fra området. Verdiene var lave, men i utgangspunktet kunne funnet stamme fra ett prøveuttak med høye verdier. Tidligere lå det et kloranlegg i nærheten, samt anlegg for bleking av cellulose og et fyrhus med pipe. Dette er aktiviteter som er kjent for å kunne danne dioksin.

Dette var bakgrunnen for pålegget om å gjennomføre supplerende undersøkelser på eiendom 69/662 i 2015. De undersøkelsene som da var utført var etter Fylkesmannens vurdering ikke tilstrekkelig for å fastslå om og i hvilken grad grunnen representerer en forurensningsfare, særlig med tanke på dioksin.

Gjennom den miljøtekniske grunnundersøkelsen fra 2015 er det påvist konsentrasjoner av dioksin i tilstandsklasse 4 og 5 i toppjorden på eiendom 69/731. I toppjorden er det også avdekket konsentrasjoner i tilstandsklasse 4 for bly, kvikksølv, kobber, sink, Σ 16PAH og benzo(a)pyren, og videre en rekke PAH-forbindelser over normverdi / justert foreslått normverdi. Det er videre påvist kvikksølv i tilstandsklasse 4 i dypereliggende jord. I dypereliggende jord er det også funnet en rekke PAH-forbindelser over normverdi / justert foreslått normverdi.

Anbefalinger om et helhetlig oppryddingstiltak

Under kap. 3.5 peker Rambøll på at det vil være mer lønnsomt for de involverte parter å se på muligheten for et helhetlig oppryddingstiltak for alle eiendommene som omfattes av pålegg fra den gang Fylkesmannen. Ifølge Rambøll bør en se nærmere på muligheten for å samle de forurensete massene i tilstandsklasse 4 og 5 på et eller flere avgrensede steder ved å benytte gamle betongrom/-konstruksjoner, som allikevel står i fare for å kollapse en gang i framtiden dersom de ikke fjernes.

Rambøll beskriver et helhetlig oppryddingstiltak slik; «Massene i et internt deponi må ligge over den maksimale grunnvannsstanden på det aktuelle området, forsegles med tette rene masser i bunn,

geoduk og et nytt lag med rene tette masser i toppen (leire). En slik innkapsling/overdekking av de forurensede massene vil forhindre utvasking og spredning av uønsket forurensning. Deler av de sterkt forurensede massene i tilstandsklasse 5 og masser med farlig avfall graves ut, og sendes bort til godkjent deponi. (...) Det som er viktig for fremtiden er å få kontroll på de mest forurensede massene inne på det tidligere industriområdet, samle dem og lage et tett interndeponi slik at nedbør ikke infiltrerer i grunnen, og transport av metaller og organiske mikroforurensninger mobiliseres via overflate-, og grunnvann til omkringliggende terreng og Hunnselva.»

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren mener det er behov for å utarbeide en tiltaksplan for gnr/bnr 69/731 jf. også tiltaksvurderinger og anbefalinger fra Rambøll. Målsettingen med tiltaksplanen skal være å kartlegge hva som må gjøres for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den forurensningen som har inntrådt slik at det ikke er fare for helse og/eller miljø på kort eller lang sikt.

Miljødirektoratets veileder (7) angir hvilke konsentrasjoner av miljøgifter som er akseptable knyttet til forskjellige typer arealbruk. Når arealbruken er angitt som industri kan forurensningsmyndigheten akseptere inntil tilstandsklasse 3 i toppjord, og inntil tilstandsklasse 3 i dypereliggende jord. I veilederen er det åpnet for å kunne akseptere tilstandsklasse 4 i toppjorden hvis sprednings- og helserisikoen er lav, mens forurensningsmyndigheten kan akseptere tilstandsklasse 4 hvis spredningsrisikoen er lav og eventuelt også tilstandsklasse 5 i dypereliggende lag hvis både helse- og spredningsrisiko er dokumentert lav.

I toppjorden på eiendom 69/731 ble det i 2015 avdekket konsentrasjoner av dioksin som tilsvarer helt opp til tilstandsklasse 5 for én prøve og tilstandsklasse 4 for to andre prøvepunkter. Det er videre funnet konsentrasjoner av bly, kvikksølv, kobber, sink, Σ 16PAH og benzo(a)pyren i tilstandsklasse 4 i toppjorden. I dypereliggende jord er det påvist kvikksølv i tilstandsklasse 4.

Ut fra de undersøkelser som er gjort mener vi at det ikke er akseptabelt å la miljøgifter i tilstandsklasse 4 eller høyere ligge igjen i grunnen, til det er spredningsrisikoen for stor. Det er dokumentert at miljøgifter spres til grunnvannet, og Rambøll har også beregnet at det sannsynligvis er spredning til Hunnselva. Rambøll konkluderer med at det vil være behov for å fjerne masser som følge av uakseptable konsentrasjoner av bly, kvikksølv, kobber, sink, Σ 16PAH, benzo(a)pyren og dioksin.

Det er ikke gjennomført noen målinger av dioksin i grunnvann eller i Hunnselva. Rambøll anbefaler å se på utlekking av dioksiner fra løsmassene til grunnvann i nye og eksisterende miljøbrønner, samt Hunnselva, for å få et mer presist innblikk i hvor man står i dag, før man iverksetter store graveoperasjoner på eiendommen. De peker på at man da også lettere kan måle effekten av tiltakene i fremtiden. Slike målinger må eventuelt gjennomføres i løpet av vår/sommer 2022 og inngå i vurderingene i en tiltaksplan.

Tiltaksplanen må ta utgangspunkt i planlagt arealbruk på kort og lang sikt. Det skal ryddes opp i henhold til miljømålene og ønsket tilstandsklasse for eiendommen. Den fremtidige arealbruken til lokaliteten er tenkt som industriareal og i henhold til veileder om helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn, bør tilstandsklassen for lokaliteten som et minimum tilfredsstillende tilstandsklasse 3 – Moderat. Dersom en høyere klasse vurderes, må dette begrunnes i tiltaksplanen.

I tiltaksplanen skal ulike alternative tiltak på lokaliteten vurderes, og ett samlet tiltak anbefales. Det anbefalte tiltaket kan gjerne bestå av kombinasjoner av flere enkelttiltak, inkludert overvåking. Den forventede effekten av de ulike tiltakene må beskrives.

Vi ser det som naturlig at en tiltaksplan bygger på eksisterende undersøkelser og vurderinger utført av Rambøll.

Statsforvalteren vil til slutt peke på at et helhetlig opprydningstiltak slik Rambøll foreslår, også kan være å foretrekke ut fra en miljømessig vurdering. Det å få gjennomført tiltak samtidig på alle berørte eiendommer vil redusere risikoen for spredning av gjenværende forurensning til naboeiendommer der tiltak er gjennomført. Dersom dere går sammen om å etablere et sikkert interndeponi, vil også behovet for transport av forurensede masser ut av området reduseres.

Vurdering av ansvarlig

Vi ser at Rambøll i den miljøtekniske grunnundersøkelsen fra 2015 peker på det ikke er dagens grunneiere som står for forurensningen og at dette åpner for flere alternative løsninger og deling av kostnader ved opprydding.

Fylkesmannen i Oppland redegjorde for sine vurderinger rundt ansvarsforhold i pålegget av 15. april 2015. Det har ikke skjedd noe i etterkant av dette som gir grunnlag for å vurdere spørsmålet annerledes. Statsforvalteren kan altså ikke se at det er andre som klart peker seg ut som ansvarssubjekt for grunnforurensningen på deres eiendom. Vi opprettholder vurderingen om at det er dere som grunneier er nærmest til å gjennomføre og bekoste utarbeidelse av tiltaksplan for eiendommen.

Vi vil også nå peke på at denne vurderingen av tiltaksplikten er ikke til hinder for at det kan kreves erstatning fra eventuelle andre ansvarlige på privatrettslig grunnlag. Dette må grunneier eventuelt besørge selv, og det er ikke noe som Statsforvalteren tar nærmere stilling til.

Vedtak om pålegg

Statsforvalteren i Innlandet pålegger med dette Elvia AS avd. Gjøvik å utarbeide en tiltaksplan som har til hensikt å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den forurensningen som har inntrådt, slik at det ikke er fare for menneskelig helse og/eller miljø på kort eller lang sikt. Pålegget vil bli gitt med hjemmel i forurensningsloven § 51. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 og miljømålene i vannforskriften §§ 4-6 skal legges til grunn som retningslinjer for vurderingen av tiltakene.

Tiltaksplanen må utarbeides av et uavhengig firma med kompetanse innenfor fagfeltet. Eventuell supplerende prøvetaking og analyser skal gjennomføres i henhold til relevante norske eller internasjonale standarder. I de tilfeller forurensningen går over eiendomsgrenser, må grunneierne samarbeide om en felles tiltaksplan.

Krav til innhold i tiltaksplanen skal som et minimum være:

- En redegjørelse for arealbruken på kort og lang sikt og miljømål for området med mulige helse- og miljøkonflikter.
- Ønsket tilstandsklasse for eiendommen og begrunnelse for dette jf. veileder om helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn, TA-2553/2009.
- Redegjøre for resultatene fra undersøkelsene fra hele eiendommen. Dersom det er nødvendig med undersøkelser ut over det som er gjort tidligere, skal dette gjennomføres.
- En vurdering av forurensningens utstrekning over tilstøtende eiendomsgrenser.
- Redegjøre for det anbefalte tiltaket, hva som er formålet, hvordan det vil virke på kort og lang sikt og ytterligere begrunnelse for valget.
- Redegjøre for eventuelle alternative tiltak med begrunnelse for hvorfor disse ikke kan anbefales.

- Redegjøre for hva som blir iverksatt av kontroll, overvåkning og beredskap før, under og etter gjennomføringen av tiltaket. Forventes det at gjennomføring av tiltaket vil medføre en midlertidig forringelse av tilstanden i vannforekomsten? Hvor lenge vil den midlertidige forringelsen vare?
- Redegjøre for hvordan forurenset masse skal disponeres og navn på mottaker. (Forurensete masser som fraktes ut av eiendommen må leveres til godkjent mottak. Mellomlagring av forurensete masser skal håndteres innenfor tiltaksområdet, hvis det er nødvendig med mellomlagring utenfor tiltaksområdet skal søknad om mellomlagring av forurensete masser sendes til Statsforvalteren. Eventuelt felles interndeponi for forurensete masser som i utgangspunktet må fjernes fra området, må utformes på en slik måte at det ikke er risiko for spredning.)
- Framdriftsplaner for arbeidet med å gjennomføre tiltaket.
- Redegjøre for hvordan rapportering/verifisering av tiltakene og resultater skal gjennomføres.
- Nødvendig dokumentasjon skal vedlegges planen.

Det er fem andre grunneiere på tidligere Toten cellulose som har fått tilsvarende pålegg om å utarbeide tiltaksplan for sine eiendommer. I tillegg er det én grunneier som har fått pålegg om ytterligere undersøkelser. Det vil være en fullt ut tilfredsstillende etterlevelse av dette pålegget å gå sammen om én felles tiltaksplan for en helhetlig opprydding av området.

Frist for innlevering av tiltaksplanen er 15. september 2022.

Vedtak om pålegg er gjort med hjemmel i forurensningsloven § 51.

Varsel om tvangsmulkt

I henhold til forvaltningsloven § 16 varsler vi at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt for å sikre at pålegget om utarbeidelse av tiltaksplan blir etterlevd, jf. forurensningsloven § 73.

Dette vil gå ut på at en tvangsmulkt på kr. 300 000 påløper dersom vi ikke har mottatt tiltaksplanen i henhold til vedtaket i dette brev innen tre uker etter at et vedtak om tvangsmulkt er fattet. . Beløpets størrelse er satt på bakgrunn av et anslag på hva det vil koste å få utarbeidet en tiltaksplan i henhold til vedtaket over. Dersom Elvia AS avd. Gjøvik derimot leverer inn tiltaksplanen i henhold til vedtaket i dette brevet innen den fastsatte fristen 15. september 2022, vil behovet for å fatte vedtak om tvangsmulkt bortfalle.

Dersom dere har kommentarer til varslet, kan dere sende disse til oss innen tre uker fra dags dato. Kommentarer sendes til vårt postmottak på e-post til: sfinpost@statsforvalteren.no, eller til vår postadresse Statsforvalteren i Innlandet, Postboks 987, 2604 Lillehammer.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Line Andersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Referanser

1. **Rambøll.** *Toten Cellulose - Oppsummering av miljøtekniske undersøkelser og ny vurdering av resultater.* 2012. Miljørapport.
2. —. *Vurdering av ulike tiltak mot forurensninger i grunnen.* 2008.
3. —. *Tiltaksplan 1 - Område 11, "Tørka".* 2008.
4. —. *Tiltaksplan 2 - Område 17 "Kraftstasjon".* 2008.
5. —. *Tiltaksplan 3 - Område 19, "Utfyllt område".* 2008.
6. —. *Tiltaksplan 4 - "Resterende områder".* 2008.
7. **SFT.** *Helsebaserte tilstandsklasser for forurenset grunn.* 2009. Veileder. TA-2553/2009.
8. **Rambøll.** *Miljøteknisk grunnundersøkelse - gnr/bnr. 69/662.* 2015.
9. **Rambøll.** *Miljøteknisk grunnundersøkelse - gnr/bnr. 69/731.* 2015.

Kopi til:

Gjøvik kommune Postboks 630 2810 GJØVIK